

I.

Miloš Forman

NOTY V KUFRU

Protimilitaristická hudební komedie na motivy z povídky J. Škvoreckého

Literární scénář

Dramaturgie:
Vladimír Bor

Září 1961

Filmové studio Barrandov
Tvůrčí skupina Jiří Šebor – Vladimír Bor

O b r a z 4 2 .

Za městem u lesa

Ted' leží oba kluci na zádech u lesa, mezi nimi je rozložený gramofon, ze kterého se linou tóny Ježkova blues.

Prohodil melancholicky Pepík.

Pepík:

Originál se na nás vykašlala!

Jarda:

Kdo ví. Třeba ji farář drží pod zámkem.

Pepík:

Jo pod zámkem! Ta to na nás píchla, blbče. A bůhví, co si ještě na nás vymyslela.

Jarda:

To je fakt. Na ženský není spoleh. – (po chvílce) – A Thomas je pěkná svině.

Pepík:

Člověče, ještě že zbejvá ta muzika.

Jarda:

To je teda fakt!

V tu chvíli začne docházet natažené pero gramofonu a hudba začne kňourat.

Zatmít

Obraz 43.

Tovární vrátnice

Rozetmít

Německý strážný ve vrátnici má naplno puštěné rádio, které právě hlásí, že je šest hodin ráno dne *dvánáctého dubna*.

Následující vysílání ranní čtvrt hodinky ostře kontrastuje s nevrlými a otrávenými tvářemi dělníků, jdoucích do práce.

A hned za branou je podivné vzrušení kolem vývěsky na dřevěné budově personálního oddělení. Je kolem ní shromážděn hlouček dělníků.

Bujaré výrazy hlasatele ranní čtvrt hodinky ostře kontrastují s tím, co čtou shromáždění dělníci na vývěsce. Tam je totiž tato čerstvě vylepená vyhláška: „Níže jmenovaní dělníci se dnes, tj. dvánáctého dubna ve 4 hod. odpoledne dostaví k lékařské prohlídce za účelem odjezdu na práci do Říše: ...“ následuje seznam jmen, mezi kterými čteme také jména obou našich studentů Blechy a Neřuky.

Pak se ozve tovární siréna a přeřve nadšeného tělocvikáře v rozhlase.

Práce začíná.

Obraz 44.

Tovární hala

Montážní pás, na kterém se dávají dohromady těžké letecké kulomety, se dal do pohybu.

Na jednom konci se na něj pokládá nic neříkající kostra a jak se pás sune kupředu, přibývá na kostře součástí, až na konci pásu sundávají dva dělníci hrozivou zbraň – těžký letecký kulomet.

Podél pásu prochází německý werkšuc a zrod kulometu pozoruje svýma čenichajícíma očima.

Kolem pásu se také motají se svou odpadkovou bednou Jarda a Pepík za asistence Botičky.

Pepík:

Pane Botička, Karas říkal, nakapat na cukr benzín...

Botička:

Nevěřte na duchy, hoši, nic takovýho vám nepomůže, tohle je svinskej doktor, ten vás uzná i na smrtelný posteli... vás může zachránit jediná věc, a to ještě doví jestli...

V tu chvíli byl Botička přerušen sotva slyšitelným hvizdem.

V tu ránu nezvykle ožil a okamžitě se podíval na východ z haly.

I my se díváme, jak právě odchází německý werkšuc a zavírá za sebou vrata.

V několika vteřinách proběhne nyní přesně nacvičená akce. Jeden z dělníků běží ke strojovně a Botička se hrne ke vratům. Tam přitiskne své oko na malý otvor, vyražený do železného plátu velikých vrat a zadívá se ven. Vzápětí mávne. Toto mávnutí předá jiný dělník dozadu do strojovny, kdesi cosi klapne, zavřčí a zaharaší a pohyblivý výrobní pás se začne sunout pozpátku. A dělníci u pásu, se stejným zaujetím, se stejnou pečlivostí jako prve, bez mrknutí okem rozebírají to co před chvílí složili, takže kulomet, který dva dělníci na konci pásu vrátí na pás, se za chvíli pod zručnými rukama promění v nic neříkající kostru, která se octne zpátky na připravené hromadě.

A Botička stále stojí s okem na dirce ve vratech a přitom mluví k oběma klukům, kteří stojí za ním.

Botička:

... vás může, kluci, zachránit jediná věc. On doktor je zpiřar a když bude dneska při chuti, tak za flašku francouzskýho koňaku, ale on bere jen originál, tak za flašku vám uzná tuberu.

Pepík:

Páni... no jo! Ale kde vzít francouzskej koňak?

Botička:

To je vono!

Jarda:

Otec má doma rybízový víno.

Botička:

Tak ať s ním zalejvá begónie.

Botička, aniž by se na kluky podíval:

Oba kluci stojí nad sehnutým Botičkou a jsou pojednou celí zaražení, vypadají moc smutně a dívají se na Botičku skoro melancholicky.

Po chvíli ticha řekne Jarda zjihlým, dojemně prosebným hlasem:

Řekl Botička, nespouštěje oko s otvorem ve vratech a než mohl Jarda něco říci, Botička najednou mávnul rukou a nastal pohyb. Botička s klukama se rychle vrací, ozvalo se klapnutí a hukot, pás opět počal putovat nazpátek a ve dveřích do haly se objevil zívající werkšucák.

Jarda:

No jo, ale to je blbost, dneska francouzskéj koňak... já ani nevím jak to vypadá.

Botička:

Zeptat někde se musíte! Já sám už o žádným nevím, ale třeba táta... holt se musíte ptát...

Jarda:

Pane Botička... přijďte se dnes večer na nás podívat... na ten náš koncert...

Botička:

Vy hrajete takový to co je jako když tahaj kočku za vocas, taková ta vopičárna, co? Vždyť to není žádná pořádná muzika.

Jarda:

... heleďte, když my už teda hrajem dneska možná naposledy... přďte... dyk ste nás eště nikdy neslyšel...

Botička:

No tak jo.

Obraz 63.

Ve vojenském skladišti

Ve skladišti, plném různého materiálu je přítmí, neboť je to velická místnost bez oken, jen ve stropě je skleněná stříška, kterou dovnitř proniká světlo.

Je zde naprostý klid.

Teď se opatrně nadzvedlo víko sudu a z něho vykukla hlava Jardy.

Když Jarda vidí, že jsou sami, rychle se víko odklopí a oba kluci, kteří až do této chvíle se krčili po krk ve vodě v sudu, vylezou, celí zmrzlí, jektajíce zmodralými rty a rychle se sebe strhají promočené hadry.

Nejprve je potřeba se nějak obléci. Ale ve skladišti není k oblečení nic jiného, než obnošené, odložené důstojnické uniformy. Kluci si je bez váhání oblékají.

Obraz 64.

Na zahradě Moltkeho vily

Na zahradě stojí Moltke a pozorně naslouchá hlášení, které mu předává velící důstojník. Opodál stojí a pozoruje tuto dvojici Elsa.

Velící důstojník:

... samozřejmě, musí to být skupina více lidí, ale zatčený prozatím žádná jména neudal, zapírá...

Moltke důstojníka přerušil a jeho hlas nezní ani příliš úředně, ale spíše spiklecky.

Moltke:

Poslechněte Wernere, nezdržujte se s tvrdou palicí. Podívejte, já...

Moltkeho pohled jen na okamžik sjel k místu kde stojí Elsa.

... já potřebuji okamžitě tělo toho člověka. Vlastně... jeho hlavu, rozumíte? Totiž, no zkrátka jeho tělo, celé. Zprávu sestylizuji sám, potom.

Obraz 65.

Ve vojenském skladišti

Oba kluci jsou již oblečeni do uniforem a teď pátrají, jak se odtud dostat. Opatrně pootevrou vrata, spatří prázdné zákoutí dvora a tam, úplně v rohu – šibenice. Kluky zamrazí a jejich touha být odtud pryč velmi vzroste.

Přes dvůr, jehož větší část nevidí, se neodváží a tak jedinou možností je dostat se k vysokému stropu, kde je ona skleněná stříška s jedním vikýřovým dílem.

S ploché střechy už pak bude možno seskočit na cestu u lesa.

K tomu, aby se dostali k vikýři ale potřebují provaz, který by přehodili přes železnou traverzu pod stříškou a vyšplhali se po něm nahoru.

Ve skladišti žádný provaz není a Pepík počíná propadat panice ze strachu. Jardu napadne zoufalé řešení.

Přítáhne Pepíka k pootevřeným vratům skladu. Jediný dosažitelný provaz visí na šibenici. Ta je kryta před pohledy z vlastního dvora stěnou budovy, ve které jsou sice okna, ale naštěstí jsou zabílená, aby do nich snad lidé z okolí neukoukali. Jedno z oken je sice otevřené, ale prozatím se v něm nikdo neukázal.

Jarda:

Jdi, támhle...

šeptnul Jarda, který chce, aby Pepík dával u rohu budovy pozor, zda se nepřiblíží někdo z hlavní části dvora. Ale Pepík ustoupil několik kroků do hloubky skladiště, chvěje se a koktá:

Pepík:

Ne... ne... ne...

Jarda popadnul Pepíka za límec a neshovívavě ho vleče ke vratům.

Jarda:

Nebud' srab, jinak se odtud, člověče, nedostaneme...

A Jarda vystrčil Pepíka na dvůr. Nedá se nic dělat. Srdce sice v kalhotách, ale Pepík několika skoky dosáhl rohu, kde sebou seknul na zem a zjistil, že dvůr je prázdný.

Mávnul. Jarda shodil boty, několika skoky doběhl k šibenici a šilhaje neustále na otevřené okno, vyšplhal se bleskově nahoru.

V tu chvíli Pepík spatřil někde až na druhém konci dlouhého dvora rojící se Němce, kteří v jakési podivné formaci míří přibližně do této části dvora. Vyletěl a neohlížeje se na nic zmizel několika skoky v kůlně.

Jarda si toho všimnul, zatnul zuby, nadlidským úsilím vyhákl uzel ze skoby, jak opice se odrazil od trámu a několika skoky zmizel i s provazem v kůlně, kde stojí úplně bledý Pepík, který vědom si zřejmě toho co udělal, se nabízí:

Pepík:
Ukaž...

a sahá po provazu.

Jarda:
...jdi mi od těla!...

Syknul Jarda a sám počal uvolňovat smyčku, aby tak maximálně prodloužil provaz.

O b r a z 66.

Kasárenský dvůr

Napříč celým dvorem míří k šibenici tragická skupina: popravčí četa, velící důstojník, dva další důstojníci, zupák konající službu a mezi nimi – Botička, jen v košili a kalhotách, s rukama svázanýma za zády. Vypadá vyrovnaně, jeho oči těkají ze strany na stranu, jakoby stále nemohly pochopit o co jde.

Na vzdálenost asi padesát metrů od šibenice se náhle velící důstojník zastavil, zle se zamračil a úsečně zavelel:

Velící důstojník:
Halt!

Všichni se zastavili a civí na šibenici, která je bez provazu. Velící důstojník zrudnul.

... Schmertze! ...
Schmertze !!!

Zařval důstojník a v tu ránu před ním stojí v pozoru zcela vyjukaný zupák.

... co to má znamenat! ... Za tohle máte deset dní ostrého! Okamžitě dáte vše do pořádku...

Zcela zmatený zupák sklapnul kufry a upaluje pryč, zatímco velící důstojník dal pokyn.

Ozvaly se povely a všichni se vracejí zpět.

Obraz 67.

Ve vojenském skladišti

Pepík stojí na sudu a Jarda se řítí s Pepíkových ramen k zemi.

Provaz je krátký. Znovu vyleze Pepík na sud, Jarda na Pepíka, ale druhý konec přehozeného provazu ne a ne dosáhnout, Jarda padá, přičemž se převrátil sud a způsobil rámus.

Pepík zblednul a v tu ránu se odsunul ke škvíře pootevřených vrat, aby zjistil, zda není nikdo nablízku.

syknul Jarda na Pepíka, který jako u vyjevení stojí už drahnou dobu u škvíry ve vratech, zatímco Jarda znovu přehrabuje ubohé skladiště.

šeptá Pepík naléhavě, máváním k sobě volá Jardu a naznačuje mu, aby se šel kouknout na něco venku.

Jarda:

Nečum tam a hledej něco...

Pepík:

Pojď sem... pojď sem... honem

O b r a z 68.

Kasárenský dvůr

Zupák Schmertze:

Rozkaz vykonán. Hlásím, že zavěšení provazu bylo provedeno.

Hlásí zupák velícímu důstojníkovi, který stojí ve dveřích kasárenské budovy, a jehož samolibost je vždy ve styku s podřízenými příjemně vydrážděna.

A opět pochoduje celá popravčí skupina napříč kasárenským dvorem k šibenici.

Velící důstojník:

Halt !!!

Doslova zařval důstojník, když došli k šibenici. Při pohledu na ni ztratil zupák Schmertze veškerou barvu v obličeji a počal se chvět jako se chvěje pes než dostane ránu. Šibenice je bez provazu.

Schmertze!!! ... Schmertze!! ... Já... já... Schmertze, co to má znamenat? .. za co mě máte? Vy idiote, vy ze mě budete dělat idiota nebo co? ... Co si myslíte, že jsem...? Co?... co?? ... Co ???

Mezitím jiný důstojník odeslal Botičku v doprovodu dvou vojínů se samopaly dál až k šibenici, aby ten Čech, i když za chvíli zemře, nebyl tak blízkým svědkem scény tak nedůstojné německého nadčlověka.

O b r a z 69.

Ve vojenském skladišti

Když zaslechli ten hrozný řev, ztuhli oba kluci v pozici jak právě byli.

Pak se ozval zvuk vzdalujících se kroků a také německé řvaní se vzdaluje. Oba kluci se odváží jít ke vratům a škvírou zjistit, co se děje.

A tak spatří pod šibenicí stát dva vojáky se samopaly a mezi nimi jejich přítele Botičku. Co se tam má asi odehrát, je jim okamžitě jasné.

Kluci se podívají na sebe. Jsou oba v důstojnických uniformách. A tamti dva hlídači jsou obyčejní vojáci.

Jarda:

Pepíku... vid', že nejsi srab...

Pepík:

N... ne...

Jarda:

Tak pojď...

Řekl Jarda jak jen neklidněji a nej-laskavěji uměl. Pak otevřel vrata a oba vyšli ven.

Hluk vrat způsobil, že se oba hlídači tím směrem podívali. Když spatřili dva „důstojníky“, hned zaujali předepsanou pózu, od které si ulevili, když s Botičkou osaměli.

Jarda tento okamžik jejich smyslu pro porušení kázně okamžitě využil. Poně-vadž se neodvážil německy promluvit, velmi důrazným gestem naznačil hlí-dačům, že mají jít k němu.

Hlídači na sebe pohlédli. Nedá se nic dělat, rozkaz důstojníka se musí upo-slechnout.

Voják:

Los...

zavelel jeden z hlídačů, šťouchl Botičku hlavní do zad a již i s ním jdou k oběma „důstojníkům“.

Jak se blíží, počal Jarda pojednou před nimi couvat.

Pepík:

Neboj... Jardo, neboj se...

šeptá prosebně Pepík, ale Jarda couvá, tlačí Pepíka do vrat, až oba opět zmizeli ve skladišti. Rázným krokem vešli za nimi do skladiště i oba Němci s Botičkou.

A opět pochoduje složitý útvar popravčí čety přes dvůr. Došli k šibenici, na které je již upevněn provaz a velící důstojník vyňal text rozsudku a čte: (Přesná formule bude stanovena podle originálu.)

Velící důstojník:

Rozsudek stanného soudu: Dopadený při činu sabotáže, odsuzuje se Jirži Botycka...

oči důstojníka opustily papír, aby se popásly na své oběti, ale marně odsouzenec hledají. Důstojník se otáčí na všechny strany, i ostatní se otáčejí kolem sebe, ale Botička opravdu nikde.

Obraz 75.

Ordinace tovární marodky

Za stolem sedí lékař v německé uniformě s písařem, rovněž v německé uniformě. Za nimi na zdi plakát s velkým nápisem: UNSERE EHRE HEISST TREUE!

Před stolem stojí hubený, nešťastný muž
a lékař diktuje písáři:

Lékař:

Volkommen gesund...

Hubený muž:

Aber Herr Doktor...

snaží se namítat polosvlečený muž.

Lékař:

Abtreten! Der nächste!

Muž odchází, celý zdrcený a dovnitř
vchází jiný polosvlečený muž, který je
při těle, rozhlédne se, zda ten před ním
již za sebou zavřel dveře, jde ke stolu
a říká doktorovi:

Zavalitý muž:

Herr Doktor, ich habe Tuberkulose.

Lékař:

Zeigen Sie mal her.

Zavalitý muž sáhne do aktovky a vytáhne
odtud láhev, kterou postaví před dok-
tora na stůl. Doktor beze slova láhev
vezme, odzátkuje ji, čuchne k obsahu
a pak přísně řekne:

Lékař:

Das da nennen Sie Tuberkulose? Das ist
doch Obstwein.

Zavalitý muž začne rozpačité koktat:

Zavalitý muž:

Ich... ich... mein Bruder hatte vor einem
Monat auch Tuberkulose... my už doma
žádnou nemáme, nicht mehr...

Ale lékař se vůbec nezdržuje a diktuje
písáři:

Lékař:

Sie sind vollkommen gesund, mein Lie-
ber, Abtreten! Sieg heil! Der Nächste!

Zavalitý muž zdrceně odchází a dovnitř vstupují jen v trenýrkách Jarda a Pepík.

Táže se lékař, ale to již Jarda vybaluje z hadrů dvě láhve francouzského koňaku a staví je před doktora na stůl.

Lékař:
Gesund?

Jarda:
Nein bitte, Wir haben zweimal Tuberkulose!

Lékař:
Name!

Jarda:
Blecha und Neřuka.

Lékař se obrátí k písaři.

Lékař:
Schreiben Sie. Lungentuberkulose mit Komplikationen...